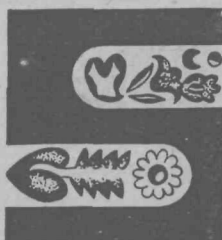

DR. F. ZBAŠNIK:

Zlat.

III.

Peterček se poslavlja.

e takrat, ko je bil Peterček čisto majhen, je nešteto krat vprašal svojo mater: »Mamica, kaj pa je tam zadaj za vsemi temi hribovi?«

Mestece, v katerem je zagledal Peterček luč sveta, leži namreč v dolini, obdani krog in krog od višjih in nižjih gor, ki je sicer sama na sebi jako prijazna, a bolj majhna, ker ne meri na dolžino več kot dve uri, na širino pa celo samo eno uro hodá in je torej nekoliko pretesna za človeško srce, ki se ga loteva često neutešna želja, da bi objelo s svojo ljubeznijo ves božji svet, vso širno zemljo. Nemara, da je v prvi vrsti ta tesnoba vzrok, da odhaja baš iz te doline leto na leto toliko ljudi v tuje dežele in da celo v daljnji Ameriki skoro ni kraja, kjer bi se kateri izmed prebivalcev te lepe doline ne trudil za vsakdanji kruh.

Tudi Peterčku se je dostikrat zahotelo, da bi mogel pogledati preko teh gorá, ki so se spenjale pred njim liki zelene stene kvišku in mu zapirale pogled v nepoznane daljnje kraje, po katerih so mu hrepenele radovedne oči. Oj, kolikrat je ležal vznak v kaki ljubki kotanjici in zrl, položivši si zadaj roke pod glavo, v temnomodro nebo ter opazoval belkaste oblačke, ki so bili priplavali na eni strani izza gorá in so bežali preko doline proti nasprotni strani ter izginjali drug za drugim za hribovjem. Zdelo se mu je, kakor bi jih pošiljal nekdo, kakor bi vršili skrivna povelja... kakor bi prenašali sporočila iz enega daljnega kraja v drugega — sporočila kdo ve od koga in kdo ve komu...

Kakor za stavo so brzeli preko njegove glave, venomer izpreminjajoč svojo obliko, da so bili podobni zdaj belim ovčicam, zdaj nebeškim krilatcem, pa zopet lepim malim deklicam, zavitim v bele, prozorne tenčice, takim, kakor so hodile na Telovo za procesijo. »O, kam hitite? ... O, da ne morem z vami!« Kako rad, kako rad bi se jim bil pridružil, kako rad bi bil pogledal preko visokih obraslih grebenov in se prepričal, kakšen je svet na oni strani in kaj se tam godi!

»Mamica, kaj pa je tam za gorami?« je potem hrepeneče vpraševal, ko je prišel domov.

Mamica pa je izkušala po možnosti zadostiti njegovi radovednosti.

»Oh, kako rad bi šel enkrat tja!«

»Ko boš velik, že pojdeš!«

Posebno ga je zanimala ona stran, v katere smeri je ležala lepa, bela Ljubljana, kakor mu je pravila mamica.

»Oj, Ljubljano, Ljubljano ko bi mogel enkrat videti!« si je želel večkrat po tihem in zato bi šel tudi tako rad k birmi v Ljubljano. Toda Ljubljana je bila tako daleč in tistikrat še ni bilo železnice! Zaradi tega se je mogla ta želja izpolniti samo izvoljenim, samo tistim, katerih starši so bili imoviti dovolj, da so lahko naklonili svojim otrokom kaj takega.

Ali bo on sploh kdaj videl Ljubljano? ... Časih se ga je lotila neka malodušnost, da je začel dvomiti o tem. A glej, zdaj se mu je imela nenadoma izpolniti vroča želja, zakaj Peterček se je odpravljal v latinske šole v Ljubljano!

Neko čudno razpoloženje se ga je bilo polastilo spričo tega dejstva. Srce mu je trepetalo in drhtelo v veselem pričakovanju, a obenem je občutil nekaj kakor žalost v svojih prsih. Ne samo zaradi tega, ker se mu je bilo ločiti od dobre mamice. Saj da mu bo ta ločitev težka, je bilo samo ob sebi umevno! Toda tudi še marsikaj drugega ga je vezalo na rodni kraj. Ni bil sicer mnogo prijetnega užil. Pre- ubožna sta bila z materjo, da bi se jima moglo dobro goditi. Često najpotrebnejšega ni bilo pri hiši. Mnogokrat je le prebridko občutil svoje uboštvo, ko je gledal, kako imajo njegovi tovariši vsega v izobilju, on pa je bil lačen in je moral to še tajiti, da ne bi delal svoji dobri mamici težkega srca. Pa tudi druge stvari! Mnogi ljudje so gledali njega in mater neprijazno, dasi nista nikdar nikomur nič žalega storila. Tudi to ga je bolelo. Ni torej preživel najboljših časov v svojem domačem kraju in vendar ga je družilo zopet sto lepih spominov z njim!

Kako rad je poslušal ob sobotah popoldne in ob nedeljah in praznikih zvonjenje domačih zvonov, kako skrivnostno svečano mu je bilo pri srcu, ko je stopal z materjo v božični noči k polnočnici in kako vesela čuvstva so ga navdajala vselej ob velikonočni procesiji! In kako

se je vzradostil vselej po dolgi, neprijazni zimi prvega zelenja, prvega cvetja! O, da, pomlad mu je bila nad vse draga, mogoče da tudi zaradi tega, ker je bila tako pravična, ker ni delala nobenih izjem, ampak se je vsem, pa naj so bili bogati ali ubožni, tako ljubko smehljala in vsakemu brez razlike ponujala svoje nežne darove... Ali je tudi drugod pomlad tako lepa?

In vsi tisti koticiki, ki je v njih sanjah svoje otroške sanje, kako težko se je ločil od njih, kako se mu bo po njih tožilo! Vse, vse je hotel še enkrat videti, od vseh se je hotel posloviti!...

»Mamica, kmalu se vrnem!« se je opravičil pri materi ter hitel ven izmed hiš. In potem se je spominjal: »Tukaj, na tem mestu sem vselej dobil prve zvončke, tamle prve vijolice, a ondile so vsako pomlad priklile dehteče šmarnice iz mokrotne zemlje. Pod onim gabrom pa sem bil zalotil nekoč celo vrsto še mladih, zdravih, še ne črvivih jurčkov. Kako je bila mamica vesela, ko sem jih položil pred njo!«

Peterček je poznal že razne užitne gobe, kakor lisičke, jurčke, kukmake in tudi še druge. Pokazala mu jih je mati, a on si jih je dobro zapomnil. Časih sta jih skupaj iskala. Jedla sta jih oba rada. Šaj so jima nadomeščale meso! Največje veselje pa je občutil, kadar jih je sam kje našel in presenetil mamico z njimi. O, to so bili vendarle lepi časi!

Od kraja do kraja je hitel, se spominjal in poslavljajal. A naposled je prišel do majhnega kupa kamenja — tu pa ga je nenadoma zazeblo, dasi je sijalo solnce in prijetno grelo. Na tem mestu je bil doživel nekaj strašnega. Tistikrat še ni hodil v šolo. Bilo je v času, ko zorijo jagode. Iskal jih je in nabiral v klobuk. Najlepše pa je trgal z bilkami, da bi napravil iz njih šopek in ga podaril mamici. Bil je bos, zakaj bilo je škoda, da bi nosil črevlje vsak dan, zlasti zunaj mesta. Pa je prišel do tistega kamenja, ki ga je bil Bog zna kdo, kdaj in zakaj nametal skup. In glej, prav tu okolo tega kupa je bilo vse polno najlepših jagod! Mesto je bilo izpostavljeno solncu, zato so bile jagode tukaj še posebno zrele in debele. Stopil je bliže in začel razmišljati, kje bi se jih lotil. Zdajci pa začuti, da ga nekaj na nogi žgečka. Toda bil je tako zamaknjen v jagode, da se ni precej ozrl, kaj mu nagaja. Ko pa je le še trajalo, je vendar pogledal in začuden opazil, da se suče okolo njegove bose noge drobna, trioglata glavica, iz katere se izteza ozek, preklan jeziček, ki opleta ob njegovem členku sem in tja in ga ščegeta. Iz glavice je zrlo dvoje drobnih, mirnih oči vanj; in nekaj časa se niti zavedel ni, kaj ima pred sabo. Potem pa se je nekaj zganilo v ozadju. Ko je pogledal natančneje, je videl, da se vije med kamenjem ogabno gadje telo! O, kako je takrat odskočil in zbežal proti domu, pustivši jagode tam, kjer so bile. Bil je tako prevzet od strahu, da je

začel na glas jokati, ko je bil pri materi. Ko ji je povedal, kaj se mu je pripetilo, se je tudi ona zdreznila. Hvaležno je pogledala proti nebu... »Pa kako to, da me ni kača pičila?« je vprašal Peterček, ko se je bil malo pomiril.

»Kača ne stori nič hudega, ako je ne razdražiš. Hudo dela menda samo človek človeku brez vzroka! Toda gorje tebi, če bi bil nanjo stopil! To bi bila morda tvoja smrt! Kadar si bos, moraš pač vedno gledati, kam stopiš!«

Na vse to se je zdaj spomnil in ob sami misli že na oni dogodek ga je napolnila groza. Kakor je tistikrat pobegnil k materi, tako je tudi zdaj začutil potrebo po njeni bližini. Hitel je domov, kjer ga je ona že težko čakala.

»Spodobi se, da greva še na botrov grob, preden odideš,« mu je rekla. In šla sta. V tihi pobožnosti sta vztrajala nekaj časa na gomili blagega pokojnika, potem si pa obrisala solze in krenila zopet proti domu.

Peterček se je ves čas, ko sta hodila proti domu, privijal k materi in zdaj — zdaj je zadrgetal in vzkliknil pridušeno: »Mamica, jutri, jutri že bom onstran tistele gore!«

Mati pa je polagala roko okolo njegove glavice, jo božala in presrčno pritiskala k sebi...

Drugi dan je bil Peterček že na vse zgodaj pokonci, dasi ni bilo sile. Pošta, ki je vozila tiste čase skozi kraj in ki se je kolikor toliko točno držala neke ure, je bila materi predraga. Saj je morala gledati na vsak novец! Zato je bila naprosila voznika, ki je vozaril redno vsak teden po enkrat v Ljubljano, da ga vzame s sabo. Ta je zahteval samo četrtnino tistega, kar bi bila morala plačati na pošti, povrh je pa še obljubil, da pojde Peterčku na roko v tujem mestu in ga popelje tja, kamor treba.

Prijetna vožnja se Peterčku sicer ni obetala. Voznik ni odhajal s praznim, temveč s težko obloženim vozom. Prepeljal je v Ljubljano razne poljske pridelke, iz Ljubljane pa zopet blago raznim trgovcem. Peterček je vedel, da ne bo sedel na mehki blazini, temveč na trdi, s krompirjem ali fižolom napolnjeni vreči, a nič si ni storil iz tega. Razentega je bilo gotovo, da ne pride v enem dnevu v Ljubljano. Voznik je moral že zaradi živine prenočevati nekako sredi pota, a Peterčka tudi to ni motilo. Pač pa ga je nekoliko razburjalo to, da se vozniku ni prav nič mudilo, da bi šel z doma. Dasi se je bal trenutka, ko bi se moral posloviti od drage mamice, se ga je lotevala vendarle nestrpnost zaradi dolgega čakanja in ostrežanja. Zakasnilo so se za več kot dve uri preko časa, ko bi bili morali odriniti. Da je toliko prezgodaj vstal, za to mu ni šlo. Saj itak ni mogel spati! A začelo ga je skrbeti: »Kaj pa, če se premisli in sploh ne pojdel!«

Toda naposled je voznik vendarle zapregel in napravil z bičevnikom križ pred konji. Peterček se je moral ločiti od dobre mamice. Poljubila sta se presrčno, a oba sta se držala hrabro. Prizadevala sta si, da ne bi težila drug drugemu srca. Sicer se je obema glas tresel, ko sta govorila še zadnje besede med seboj, a joka ni bilo. Šele ko je voznik pognal in zavil okolo vogla, da se nista več videla, so začele obema polzeti debele solze preko lic. In oba sta ponavljala po tihem tudi potem še: »Zbogom! Zbogom!«

